

L'eucaliptus, bo o dolent?

Vet aquí que el tema d'aquest mes no tracta de conèixer la vida i misteris d'una espècie de les que viuen en el nostre municipi sinó, més aviat, establir un debat sobre una d'aquestes espècies: l'eucaliptus.

Per què aquest debat? Doncs bé, és ben extesa l'opinió que l'eucaliptus és una espècie «dolenta» (si és que això es pot dir d'alguna espècie), és un arbre que empobreix el sòl, que no deixa créixer plantes al voltant. Haig de reconèixer que quan vaig decidir d'escriure sobre l'eucaliptus la meua idea era, per dir-ho d'alguna manera, d'atacar-lo, ja que la informació i experiència que tenia amb aquest arbre em feia pensar que era una espècie a erradicar, que només servia per fer paper.

Però en la natura les coses no són blanques o negres sinó que són grises, és a dir, sovint és un error el ser tan taxatiu. El fet és que consultant diversa informació bibliogràfica he arribat a la conclusió que l'eucaliptus, per si mateix, no és ni bo ni dolent, sinó que depèn, com passa sovint, de l'ús que en fem els homes.

Per començar val a dir que l'eucaliptus no és una espècie autòctona, és a dir, no està al nostre país perquè hi hagi nascut i punt sinó que es tracta d'una espècie procedent de la llunyana Austràlia. És una espècie de creixement ràpid i això fa que s'hagi utilitzat en cultius forestals per fabricar paper i, sobretot, per obtenir llenya per cremar (en canvi, en fusteria no s'usa massa). Això fa que anys enrere, molts boscos autòctons d'alzina, suro... fossin substituïts per plantacions d'aquest arbre.

La demanda dels seus productes (també s'obté eucaliptol per crear diferents essències i aromes) va fer que s'explotessin excessivament les plantacions d'aquests arbres i que, per tant, tan bon punt l'arbre assolía una alçada mínima es tallava i això feia (o fa, ja que avui en dia encara passa en alguns llocs tot i que al nostre municipi no) que s'anés empobrint el sòl.

Què vol dir això? Els eucaliptus, com totes les plantes, agafen nutrients («aliments») i aigua del sòl amb les arrels (molt importants en el cas d'aquesta espècie) i els tornen de nou al terra mitjançant la descomposició de fulles, branques... quan cauen. Si, per culpa de l'explotació, els arbres es tallen massa aviat, aquest cicle es trenca perquè no donem temps a que branques velles s'esquinçin i caiguin... El problema s'agreuja en el cas de l'eucaliptus perquè, com que és una espècie de creixement ràpid, consumeix molts nutrients i molta aigua i això fa que s'exageri l'extracció dels nutrients del sòl.

El cas de l'aigua és molt especial ja que les fulles dels eucaliptus, cobertes de ceres, penjants i acabant amb punta, tenen la capacitat de recollir la humitat de la boira i convertir-la en aigua (condensant la boira) i, a més, ofereixen poca resistència a la pluja, és a dir, que arriba molta aigua al sòl. I és que per cada Kg. de fusta que produeix l'eucaliptus ha de consumir uns 500 litres d'aigua i això repre-

senta, en un bosc d'eucaliptus (o, millor dit, una població), un consum que s'acosta als 750 litres/m² any. El fet és que a Quart tenim una mitjana de precipitació anual que volta els 800 litres/m² any; això significa que només queden uns 50 litres/m² any per a les altres plantes.

Els eucaliptus, a part de consumir l'aigua i nutrients que «pertanyen» a altres espècies també les intenten eliminar amb altres mètodes: ho poden fer impeditent que la llum els arribi a les altres espècies del sotabosc i, a més, alliberant al sòl productes nocius per a les plantes que vulguin créixer al seu voltant. Aquests productes són difícils de degradar: una experiència personal va permetre'm veure un rierol (als voltants del Parc Nacional de Doñana) de diferents tonalitats vermelles-grogues per culpa d'aquests productes perjudicials.

Imatge dels eucaliptus que trobem a Montnegre, més o menys al quilòmetre 7, on observem que quan s'abandona l'explotació forestal es crea una abundant vegetació al seu voltant.

De fet, el problema que tenen allà és el de que l'explotació d'aquests eucaliptus ha fet que el sòl, ja de per si mateix pobre, s'empobris més i ara l'esforç el tenen en eliminar els eucaliptus per plantar-hi alzines i suros. L'explotació que teníem a Quart (més o menys al Km. 7 de la carretera a Montnegre) afortunadament fou abandonada i això ha permès que el bosc es recuperés (gràcies al retorn dels nutrients al sòl com hem parlat abans) i ara podem observar un sotabosc important amb espècies típiques de la nostra zona com brucs, estepes...

I és que l'eucaliptus, si es deixa «naturalment» sense explotacions abusives, aporta al sòl gran quantitat de nutrients, fins i tot més que no pas les espècies autòctones.

En el tramet, detall de l'escorça de l'eucaliptus situat davant del GRIC que es «pela» a tires, fet característic de l'espècie Eucalyptus camaldulensis.